

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-55-33>

УДК 631.11:338.45:005.52

Гапон Вадим Сергійович

аспірант кафедри економіки та фінансів,
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-7219-9338>

Крамар Ірина Юріївна

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки та фінансів,
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5768-988X>

Vadym Hapon, Iryna Kramar

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ
КОНКУРЕНТНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ****ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF
MANAGEMENT EFFICIENCY INCREASE OF AGRICULTURAL
ENTERPRISES' COMPETITIVE POTENTIAL**

Анотація. У статті обґрунтовано актуальність проблеми підвищення ефективності управління конкурентним потенціалом сільськогосподарських підприємств в нестабільних умовах функціонування. Удосконалено організаційно-економічний механізм управління конкурентним потенціалом, що враховує ефективність використання ресурсного потенціалу та адаптивність до зовнішніх змін. Виокремлено шість етапів управління, кожен з яких виконує важливу функцію в досягненні цільових стратегічних орієнтирів; розкрито зміст кожного етапу. Обґрунтовано доцільність впровадження удосконаленого механізму у діяльність сільськогосподарських підприємств, що забезпечує формування цілісної системи управління конкурентним потенціалом. Підкреслено важливість системного моніторингу та зворотного зв'язку як передумови коригування управлінських дій у динамічному ринковому середовищі.

Ключові слова: конкурентний потенціал, сільськогосподарське підприємство, організаційно-економічний механізм, стратегічне управління, адаптивність підприємства.

Summary. The relevance of addressing the issue of increasing the efficiency of agricultural enterprises' competitive potential management in the context of growing competition and market instability is described. The main focus is on the need to improve an organizational and economic mechanism of competitive potential management that combines a strategic vision, effective use of resource potential, and adaptability to external changes. It is noted that the suggested mechanism is based on six stages that perform an important function in achieving the target strategic guidelines. Peculiarities of each stage are described. Such structural elements of the mechanism, as subjects, management objects, methods, tools and principles of its functioning are defined. A description of the mechanism implementation key results are investigated. The idea that the implementation of the mechanism contributes to increased profitability, stabilization of financial indicators, strengthening of market positions and adaptability of the enterprise is argued. The importance of systematic monitoring and feedback as a prerequisite for adjusting management actions in a dynamic market environment is emphasized. The proposed approach ensures the formation of a holistic competitive potential management system based on strategic management and innovative development. The practical value of the improved mechanism for agricultural enterprises' competitive potential management is shown. The study proves that the implementation of the organizational and economic mechanism allows for aligning internal resources with market challenges. The identified approaches ensure the enterprise's sustainable functioning. Thus, the results of the study have both theoretical significance and practical orientation for the agricultural sector under unstable economic and political conditions.

Keywords: competitive potential, agricultural enterprise, organizational and economic mechanism, management efficiency, adaptability of the enterprise.

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання, коли аграрний сектор економіки України відіграє одну з ключових ролей у забезпеченні продовольчої безпеки держави та формуванні її експортного потенціалу, особливої актуальності набуває пошук ефективних підходів до управління розвитком сільськогосподарських підприємств в контексті забезпечення конкурентного потенціалу як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках.

У зв'язку з цим, одним із першочергових завдань сьогодні виступає потреба в удосконаленні механізмів управління конкурентним потенціалом підприємств аграрного сектору з метою їх адаптації до динамічних змін середовища функціонування, що у свою чергу, сприятиме раціональному використанню ресурсного потенціалу та формуванню стійких конкурентних переваг. У даному аспекті організаційно-економічний механізм, який розглядається як комплексна система впливу на внутрішні резерви підприємства через відповідні управлінські, організаційні та економічні інструменти, виступає фактором посилення ефективності функціонування аграрних формувань. Застосування цілісного системного підходу до управління конкурентним потенціалом сільськогосподарських має на меті підвищення результативності їх діяльності та стійкості на ринку, а також досягнення стратегічних цілей в умовах невизначеності.

Саме тому актуальним завданням сучасних економічних наукових досліджень є розробка й обґрунтування ефективності використання організаційно-економічного механізму підвищення ефективності управління конкурентним потенціалом, який враховуватиме галузеві особливості, сучасні виклики та потреби аграрного виробництва. Результати застосування відповідного механізму покликані забезпечити формування дієвих управлінських стратегій, підвищити конкурентоспроможність аграрного сектору в довгостроковій перспективі та сприяти зміцненню економічної безпеки України загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження особливостей формування та реалізації організаційно-економічного механізму підвищення ефективності управління конкурентним потенціалом сільськогосподарських підприємств набуває дедалі більшої наукової і практичної значущості, як зазначено раніше.

У наукових працях українських та зарубіжних дослідників значну увагу приділено питанням формування конкурентних переваг, стратегічного управління підприємствами, підвищення ефективності ресурсного забезпечення, а також удосконалення економічних та організаційних інструментів впливу на результативність діяльності й забезпечення належного рівня конкурентного потенціалу сільськогосподарських структур.

Зокрема, актуальним та важливим є дослідження Нижника О.В. [7, с. 64–70; 2, с. 274], який комплексно дослідив систему управління конкурентним потенціалом підприємства у ризик-середовищі його функціонування. На думку автора, дана система являє собою різноманітність підсистем управління (формування, оцінки рівня, підвищення ефективності, управління ризиками, які стримують конкурентний потенціал підприємства), що якісно формують комплексний підхід до забезпечення його стабільного функціонування і підвищення конкурентоспроможності в умовах ринкової невизначеності.

Формування конкурентного потенціалу підприємства зумовлюється впливом як зовнішніх (екзогенних), так і внутрішніх (ендогенних) чинників. До екзогенних належать політичні, соціальні, інституційні, науково-технічні, глобалізаційні, демографічні, екологічні, інвестиційні та природно-кліматичні умови, які формують загальне середовище функціонування суб'єктів господарювання; до ендогенних – елементи внутрішньої структури підприємства, зокрема: організація праці, рівень професійної підготовки персоналу, корпоративна культура, умови виробничо-господарської діяльності, маркетинговий потенціал, власний капітал, ефективність управління логістичними потоками, а також наявність необхідного матеріального, інформаційного та ресурсного забезпечення. Важливу роль серед ендогенних детермінант відіграють також іміджеві характеристики підприємства, які безпосередньо впливають на його конкурентоспроможність.

На думку науковців Закусило В., Гавловська Н., Крук С., Дзиговський Б. [2, с. 223–231] конкурентний потенціал підприємства є інтегрованою величиною, до якої входять виробничий, інноваційний, інформаційний, маркетинговий, трудовий, управлінський, фінансовий потенціали, якими потрібно постійно управляти для досягнення підприємством своїх стратегічних цілей. Автори зазначають, що процес управління конкурентним потенціалом підприємства включає шість етапів: аналіз зовнішнього середовища та конкурентного потенціалу; стратегічне планування; організація та мобілізація ресурсів; реалізація конкурентних стратегій; моніторинг і контроль результатів; коригування стратегії та тактики, реалізація яких спрямована на досягнення стійких конкурентних переваг в умовах нестабільного ринкового середовища.

Колектив авторів Зось-Кіор М. В., Співак С.І., Ісай О.В., Лесюк В.С. [3, с. 25–34] вважають, що організаційно-економічний механізм управління підприємством є сукупністю важелів, що впливають на окремі параметри системи управління та сприяють формуванню й посиленню організаційно-економічного потенціалу, отриманню конкурентних переваг та ефективності діяльності

підприємства в цілому. Науковцями запропоновано механізм управління конкурентним потенціалом, який включає наступні етапи: рішення та оцінка конкурентоспроможності; розробка її інтегрального показника; порівняння рівня конкурентоспроможності інших підприємств галузі; прийняття рішення про необхідність підвищення рівня конкурентоспроможності; визначення заходів щодо застосування певних дій з розвитку підприємства; визначення очікуваних результатів від реалізованих заходів.

При цьому у запропонованому механізмі відсутні етапи, пов'язані із постійним моніторингом і коригуванням управлінських дій відповідно до змін внутрішнього й зовнішнього середовища, що знижує адаптивність системи управління в умовах нестабільного аграрного ринку. Також у механізмі не враховано ресурсне забезпечення управлінських рішень та не конкретизовано інструменти реалізації заходів, що значно ускладнює практичне впровадження механізму на рівні підприємств.

Науковці Потапюк І.П., Помаз Ю.В., Поровай І.В., Пушкар А.С. [10, с.114–119] розглядають схему організаційно-економічного механізму управління конкурентоспроможності підприємства із виділенням у ньому систем забезпечення (складається із підсистем нормативно-правового та методичного, ресурсного та наукового забезпечення управління підвищенням конкурентоспроможності підприємства), функціональної (базується на здійсненні власне управлінського процесу з використанням загальних функцій управління) та цільової системи (базується на визначенні цілей та результатів діяльності підприємства). На думку науковців, досягнення високого рівня конкурентоспроможності підприємства залежить не тільки від його потенційних можливостей і умов реалізації стратегічних напрямків розвитку та вирішення проблем оптимального використання ресурсного забезпечення, але і від використання ефективних концепцій управління самою конкурентоспроможністю.

Узагальнюючи наукові дослідження, слід відмітити їх різноманітність та різнобічність, водночас більшість із них фрагментарно висвітлює окремі елементи або функції механізму управління конкурентним потенціалом, не надаючи достатньо уваги його інтегрованій організаційно-економічній структурі. У зв'язку з цим виникає необхідність розробки цілісного, адаптивного та системного організаційно-економічного механізму управління, який поєднує стратегічне планування, ресурсне забезпечення, інструментарій управління, моніторинг і коригування. Удосконалений механізм повинен враховувати динамічність аграрного сектору, середовища функціонування, забезпечувати гнучкість управлінських дій, їх результативність і відповідність сучасним викликам конкурентного середовища.

Метою статті є удосконалення організаційно-економічного механізму підвищення ефективності управління конкурентним потенціалом сільськогосподарських підприємств з врахуванням сучасних тенденцій аграрного ринку, галузевої специфіки та необхідності забезпечення ефективності діяльності у нестабільних умовах функціонування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечення довгострокової конкурентоспроможності аграрних підприємств вимагає адаптивних до умов сьогодення підходів, здатних поєднати стратегічне бачення розвитку з раціональним використанням наявного ресурсного потенціалу.

Організаційно-економічний механізм (ОЕМ) підвищення ефективності управління конкурентним потенціалом сільськогосподарського підприємства [3, с. 25–34] визначають як цілісну систему взаємопов'язаних методів, інструментів, управлінських рішень і способів впливу, що забезпечують не лише збереження й зміцнення ринкових позицій підприємства, а й сприяють активному залученню та утриманню споживачів.

Під час формування даного механізму важливо враховувати ряд ключових характеристик (базові елементи), які його визначають (табл. 1).

Слід зазначити, що врахування впливу широкого спектра ендегенних та екзогенних чинників дає змогу сформувати гнучкий інструментарій управління, орієнтований на досягнення стабільної конкурентоспроможності підприємства. Злагоджена взаємодія суб'єктів управління, ефективний вибір об'єктів впливу, а також застосування відповідних методів та інструментів дозволяють сформувати стійкі конкурентні переваги навіть в умовах нестабільності аграрного ринку. У свою чергу, наявність чітко структурованої системи моніторингу та контролю є необхідною умовою забезпечення зворотного зв'язку, коригування управлінських рішень та адаптації до змін середовища.

На основі проаналізованих вище ключових елементів нами удосконалено ОЕМ підвищення ефективності управління конкурентним потенціалом сільськогосподарського підприємства. Особливості удосконаленого ОЕМ, представленого на рисунку 1, полягають у наявності чітко структурованих базових елементів, до яких відносяться цілі, завдання, принципи, умови функціонування, а також суб'єкти та об'єкти управління, забезпечуючи системний підхід до управління конкурентним потенціалом.

Представлений механізм охоплює узагальнення методів, способів та інструментів управлінського впливу, що значно підвищує його гнучкість і дозволяє адаптуватися до змін внутрішнього та зовнішнього середовища, а його побудова передбачає логічну послідовність етапів реалізації – від діагностики конкурентного потенціалу до

Таблиця 1 – Базові елементи OEM підвищення ефективності управління конкурентним потенціалом сільськогосподарського підприємства

Базовий елемент	Особливості
Цілі, завдання та принципи	Цілі: забезпечення стійкого зростання конкурентного потенціалу підприємства шляхом формування адаптивної управлінської системи, орієнтованої на стратегічні цілі Завдання: удосконалення ресурсного забезпечення, підвищення продуктивності, посилення ринкових позицій тощо Принципи: системність, комплексність, адаптивність, ефективність і результативність
Умови і чинники функціонування	Врахування впливу як зовнішніх (економічних, інституційних, екологічних, політичних, інвестиційних), так і внутрішніх (організаційна структура, кваліфікація персоналу, корпоративна культура, ресурсний потенціал) чинників, що визначають ефективність функціонування механізму
Основні суб'єкти	Власники, керівники, менеджери різних рівнів, функціональні служби підприємства, які беруть участь у прийнятті управлінських рішень, а також зовнішні консультанти, інвестори, органи державного регулювання
Основні об'єкти	Ресурсний, кадровий, інноваційний, технологічний, фінансовий та інформаційний потенціали підприємства, а також стратегічні напрями його розвитку і внутрішні бізнес-процеси
Методи, способи та інструменти	Стратегічне планування, SWOT-аналіз, бенчмаркінг, фінансове моделювання, логістичне планування, контролінг, організаційне проектування, система мотивації персоналу, маркетингові дослідження
Очікуваний результат	Досягнення стійкої конкурентоспроможності підприємства, підвищення його ринкової привабливості, зростання ефективності використання ресурсів, зменшення ризиків та забезпечення довгострокової стабільності на ринку
Система контролю та моніторингу	Регулярне відстеження ключових показників ефективності, використання внутрішнього й зовнішнього аудиту, впровадження систем зворотного зв'язку, діагностика відхилень, коригування управлінських рішень відповідно до змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі

Джерело: узагальнено авторами на основі [6, с. 25–34; 4, с. 53–54; 1, с. 259–264]

стратегічного планування, реалізації управлінських заходів, моніторингу та коригування.

Важливою особливістю є врахування ресурсного забезпечення через прогнозування організаційно-економічних рішень, при цьому підвищуючи ефективність управлінських дій, оскільки завдяки циклічності та наявності зворотного зв'язку забезпечується динамізм і адаптивність механізму до впливів зовнішнього середовища.

У результаті, реалізація даного механізму орієнтована на досягнення таких ключових результатів, як зростання конкурентоспроможності підприємства, ефективне використання ресурсного потенціалу, стабільність функціонування та підвищення рівня прибутковості господарської діяльності тощо. Кожен із етапів представленого на рис. 1. OEM виконує важливу роль у забезпеченні послідовного й цілісного управлінського процесу, спрямованого на досягнення стабільної конкурентоспроможності на ринку. Нижче наведено детальну характеристику кожного із вказаних етапів.

Перший етап забезпечує комплексну діагностику конкурентного потенціалу сільськогосподарського підприємства з урахуванням усіх його складових, включаючи кадровий, виробничо-технологічний, ресурсний, фінансовий, маркетинговий та інноваційний потенціали, а також оцінювання впливу зовнішніх факторів, таких як

кон'юнктура ринку, рівень конкуренції, державне регулювання, інституційні умови, соціально-економічне середовище та природно-кліматичні умови [1]. Особливістю етапу є необхідність інтегрованого підходу до аналізу внутрішнього і зовнішнього середовища з метою виявлення сильних і слабких сторін підприємства, можливостей і загроз, які формують його загальну конкурентну позицію на ринку.

Другий етап охоплює формування стратегічних цілей управління конкурентним потенціалом і передбачає визначення довгострокових орієнтирів розвитку підприємства з урахуванням результатів діяльності за попередні періоди та вимог ринкового середовища; включає постановку пріоритетів, завдань та очікуваних результатів і дозволяє сформулювати чітку управлінську стратегію, спрямовану на зміцнення конкурентних позицій.

Його особливістю є орієнтація на стратегічну адаптацію та забезпечення сталого розвитку шляхом раціонального використання потенціалу та активізації внутрішніх резервів.

Третій етап полягає у проектуванні організаційно-економічних рішень та мобілізації ресурсів, необхідних для реалізації поставлених стратегічних цілей і включає розробку організаційних структур, вибір управлінських інструментів, формування бюджетів та фінансових потоків, оптимізацію ресурсного забезпечення, впровадження

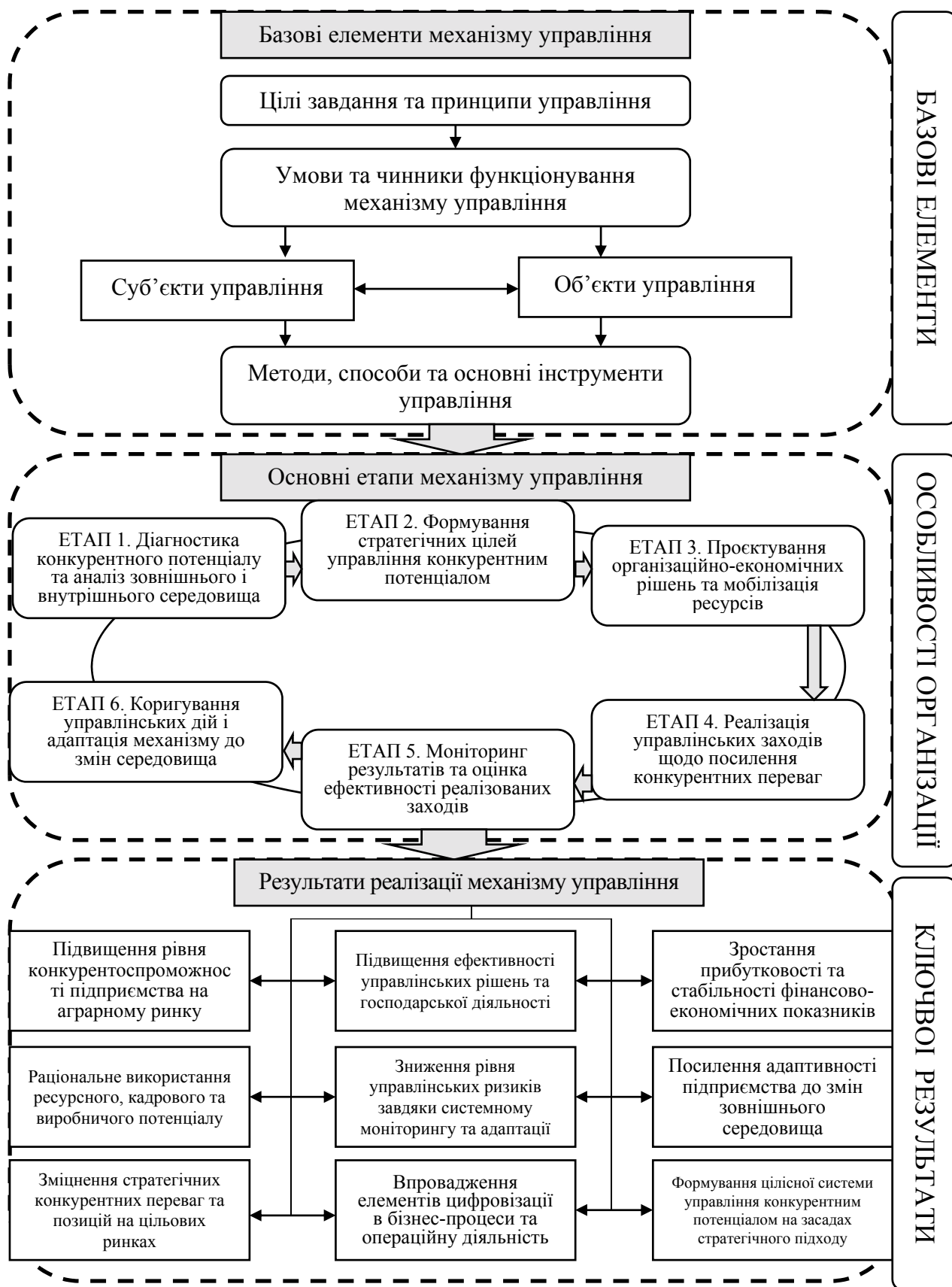

Рисунок 1 – Блок-схема організаційно-економічного механізму підвищення ефективності управління конкурентним потенціалом сільськогосподарського підприємства

Джерело: удосконалено автором на основі [1, с. 259–264; 9, с. 59–66; 5, с. 456]

систем мотивації та організаційних змін [9]. Особливістю етапу є необхідність погодження економічних важелів з організаційними формами управління, що забезпечує ефективну координацію дій між усіма структурними підрозділами підприємства.

Четвертий етап включає безпосередню реалізацію управлінських заходів, спрямованих на посилення конкурентних переваг підприємства, враховуючи впровадження розроблених стратегій, технологій, інноваційних рішень, організаційних моделей і програм розвитку. У даному процесі важливо забезпечити ефективну комунікацію між усіма учасниками управлінського процесу, раціональне використання ресурсів, дотримання термінів реалізації запланованих заходів та оперативне реагування на труднощі, що виникають. Особливістю етапу є його орієнтація на досягнення конкретних результатів, активізацію потенціалу підприємства в умовах змінного ринкового середовища.

П'ятий етап передбачає здійснення моніторингу результатів та оцінку ефективності впровадження відповідних заходів шляхом аналізу системи економічних, фінансових, організаційних та соціальних показників. Аналіз ефективності передбачає порівняння фактичних результатів із запланованими, виявлення відхилень, причин їх виникнення та оцінку загального впливу на конкурентну позицію підприємства. Особливістю етапу є його роль як інструменту зворотного зв'язку, дозволяючи при цьому вчасно виявити проблеми та прийняти коригуючі рішення.

Шостий етап обумовлює коригування управлінських дій та адаптацію OEM до змінного середовища функціонування підприємств; уточнюються стратегії, перерозподіляються ресурси, змінюються організаційні структури та оновлюються інструменти управління відповідно до нових умов. Особливістю етапу є його гнучкість і здатність забезпечити безперервне удосконалення механізму.

В цілому, реалізація кожного із представлених етапів передбачає чітке формулювання завдань, раціональне використання ресурсів, системну координацію дій та врахування впливу зовнішніх і внутрішніх факторів. У свою чергу, поетапне виконання заходів дозволяє підприємству адаптуватися до змін ринкового середовища, оперативно реагувати на виклики та виявляти резерви для подальшого розвитку. Реалізація OEM підвищення ефективності управління конкурентним потенціалом сільськогосподарського спрямована на досягнення цільових результатів, котрі відображають ключові складові конкурентного потенціалу та забезпечують умови для його сталого розвитку (рис. 2).

Аналізуючи дані, представлені на рисунку 2, слід зазначити, що підвищення рівня конкуренто-

спроможності агропідприємства виступає комплексним процесом, який досягається завдяки цілеспрямованій реалізації стратегічних ініціатив, вдосконаленню внутрішніх управлінських процесів та орієнтації на змінні потреби ринку і, в результаті, сприяє збільшенню частки підприємства на цільовому ринку, посиленню його ринкової присутності та розширенню клієнтської бази агропідприємства.

Раціональне використання ресурсного, кадрового та виробничого потенціалу забезпечується шляхом інтеграції ефективних управлінських рішень, які враховують доцільний розподіл наявних ресурсів відповідно до пріоритетів розвитку, при цьому в кінцевому підсумку сприяє зниженню виробничих витрат, підвищенню продуктивності та оптимізації внутрішніх операційних процесів [6].

Зміцнення стратегічних конкурентних переваг і ринкових позицій сільськогосподарського підприємства досягається завдяки активному впровадженню інноваційних підходів, диференціації продукції відповідно до очікувань споживачів та вдосконаленню логістичних систем, забезпечуючи при цьому значне підвищення лояльності цільової аудиторії, зміцнення ринкового іміджу бренду та стабілізацію обсягів реалізації продукції.

Підвищення ефективності управлінських рішень та господарської діяльності здійснюється через запровадження сучасних концепцій менеджменту, використання інструментів аналітики та систематизації бізнес-процесів, а, відповідно, дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення, зменшувати рівень операційних ризиків та підвищувати загальну рентабельність функціонування сільськогосподарського підприємства. Зниження рівня управлінських ризиків реалізується через створення системи безперервного моніторингу параметрів зовнішнього та внутрішнього середовища, що у поєднанні з адаптивними управлінськими інструментами дозволяє вчасно реагувати на загрози, забезпечуючи стабільність функціонування агропідприємства та мінімізацію негативних впливів.

Зростання прибутковості та стабільності фінансово-економічних показників досягається в результаті покращення управлінських підходів та ефективнішого використання наявних ресурсів, при цьому забезпечуючи фінансову стійкість агропідприємства, підвищує рівень платоспроможності та створює додаткові можливості для стратегічного інвестування [4].

Впровадження елементів цифровізації в бізнес-процеси та операційну діяльність відбувається шляхом автоматизації ключових управлінських функцій, збору та обробки аналітичних даних, сприяючи значному прискоренню процесу прийняття рішень, зниженню залежності від людського чинника та підвищенню точності прогнозування економічних показників.

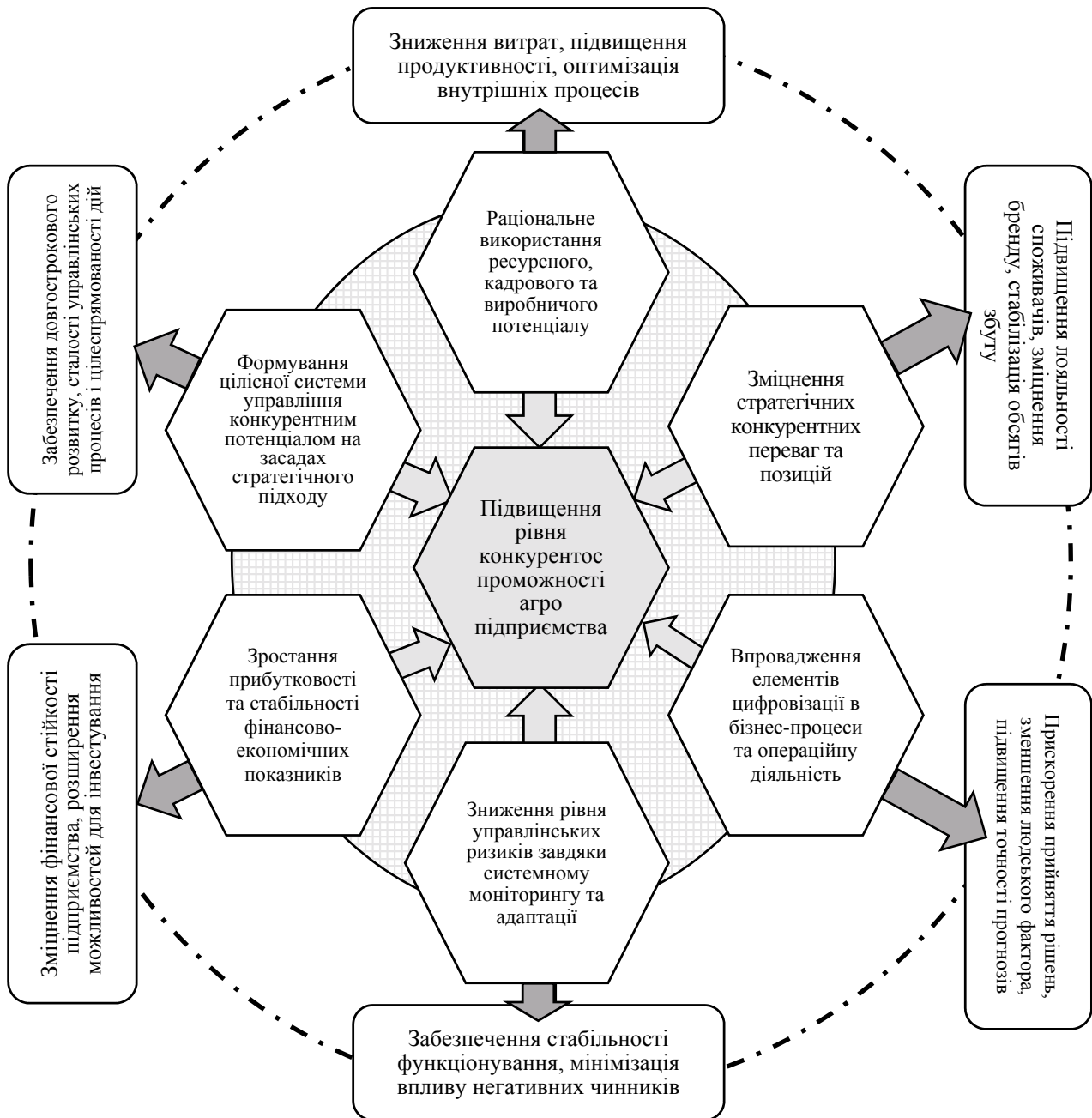

Рисунок 2 – Цільові результати реалізації організаційно-економічного механізму підвищення ефективності управління конкурентним потенціалом сільськогосподарського підприємства

Джерело: розроблено авторами

Формування цілісної системи управління конкурентним потенціалом на основі стратегічного підходу передбачає забезпечення гармонійної узгодженості між довгостроковими стратегічними орієнтирами підприємства та поточними управлінськими діями, що в підсумку сприяє сталому розвитку, безперервності управлінських процесів і цілеспрямованості рішень на підвищення конкурентоспроможності в перспективі.

Відповідно, комплексний характер досягнутих результатів відображає не лише позитивні

зміни в ресурсному, управлінському та фінансовому аспектах діяльності агропідприємства, але й підтверджує посилення його адаптивності до зовнішніх загроз і викликів ринку. Таким чином, запропонований нами OEM підвищення ефективності управління конкурентним потенціалом сільськогосподарського підприємства дає ряд можливостей, зокрема:

– забезпечити зростання рівня конкурентоспроможності агропідприємства як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках;

- досягнути стратегічну узгодженість між цілями розвитку підприємства та інструментами їх реалізації в управлінській практиці;
- реалізувати підвищення ефективності використання наявного ресурсного, виробничого, кадрового та інтелектуального потенціалу;
- оперативно реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища завдяки впровадженню адаптивних управлінських рішень;
- забезпечити зменшення управлінських ризиків через механізми системного моніторингу та оцінювання ефективності управлінських дій;
- впроваджувати сучасні цифрові технології в операційні та стратегічні бізнес-процеси підприємства;
- формувати довгострокові конкурентні переваги на основі інноваційного розвитку, спеціалізації та кооперації агропідприємств;
- забезпечити цілісність, узгодженість і безперервність процесів управління конкурентним потенціалом на засадах стратегічного підходу;
- стимулювати економічне зростання підприємства, підвищити його прибутковість і фінансову стійкість у динамічному ринковому середовищі.

Висновки. У даній науковій статті узагальнено теоретико-методичні засади та обґрунтовано практичні підходи до формування й удосконалення організаційно-економічного механізму підвищення ефективності управління конкурентним потенціалом сільськогосподарського підприємства, що є особливо актуальним у контексті нестабільного ринкового середовища функціонування вітчизняних підприємств. Запропонований удосконалений механізм охоплює цілісну систему

взаємопов'язаних управлінських рішень, методів, інструментів і підходів, які орієнтовані на досягнення стратегічних цілей шляхом ефективного використання ресурсного, кадрового та інноваційного потенціалів суб'єктів господарювання.

У статті виокремлено шість послідовних етапів реалізації OEM, кожен з яких виконує важливу функцію в забезпеченні стабільного функціонування і посиленні конкурентних переваг підприємства. Особливу увагу приділено діагностиці конкурентного потенціалу, стратегічному плануванню, мобілізації ресурсів, впровадженню управлінських заходів, а також системам моніторингу, оцінки результатів та адаптації до змін зовнішнього середовища. Зазначені очікувані результати впровадження OEM вказують на його практичну значущість, оскільки його застосування має на меті забезпечити стратегічну стійкість підприємства, зниження управлінських ризиків, підвищити рівень прибутковості та цифровізації внутрішніх процесів.

Реалізація механізму сприяє формуванню інтегрованої системи управління конкурентним потенціалом, що поєднує стратегічні орієнтири з поточними завданнями підприємства, а застосування комплексного підходу до управління дає змогу досягнути довгострокову конкурентоспроможність в умовах ринкової турбулентності.

В цілому, розроблений OEM має практичне значення як інструмент стратегічного розвитку аграрного бізнесу, забезпечуючи при цьому найбільш ефективну адаптацію підприємств до сучасних викликів та можливостей агропромислового комплексу.

Список використаних джерел:

1. Артеменко Л. П., Піддубна А. С. Організаційно-економічний механізм управління конкурентоспроможністю промислового підприємства. *Економічний вісник НТУ «Київський політехнічний інститут»*. 2015. № 12. 259–264 с.
2. Закусило В., Гавловська Н., Крук С., Дзиговський Б. Управління конкурентним потенціалом підприємства в умовах дестабілізації зовнішнього середовища. *Scientific journal «Modeling the development of the economic systems»*. 2024. №4. 223–231 с.
3. Зось-Кіор М. В., Співак С. І., Ісай О. В., Лесюк В. С. Організаційно-економічний механізм управління потенціалом конкурентоспроможного підприємства. *Вісник ЧНУ ім. Б. Хмельницького. Серія «Економічні науки»*. 2021. № 1. 25–34 с.
4. Кононенко Ж., Набасов Ю. Організаційно-економічний механізм управління конкурентоспроможністю підприємства. *Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 15–16 травня 2024 року*. Полтава: Полтавський інститут економіки і права. 2024. С. 53–54.
5. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика. 2-ге вид. : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 456 с.
6. Мохненко А.С., Антонов Р.А. Організаційно-економічний механізм управління конкурентоспроможністю підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: економічні науки*. 2023. Вип. 49. С. 25–29.
7. Нижник О.В. Особливості формування та підвищення конкурентного потенціалу промислових підприємств у контексті інтеграційних процесів функціонування. *Вісник КНУТД*. 2017. №5(115). С. 64–70.
8. Нижник О.В. Формування та підвищення конкурентного потенціалу в системі ризик-менеджменту промислових підприємств. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)». ТНТУ. Тернопіль, 2018. 274 с.

9. Паламарчук О. М. Сутність та формування організаційно-економічного механізму управління конкурентоспроможністю підприємства. *Економічний вісник Університету*. 2017. Вип. 5(1). С. 59–66.

10. Потапюк І.П., Помаз Ю.В., Поровой І.В., Пушкар А.С. Організаційно-економічний механізм конкурентоспроможності підприємства як невід’ємний елемент її забезпечення. *Економічний форум*. 2019. №1. С. 114–119.

References:

1. Artemenko L. P., Piddubna A. S. (2015). Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm upravlinnia konkurentospromozhnistiu promyslovoho pidpriemstva [Organizational and economic mechanism of managing industrial enterprise competitiveness]. *Ekonomichnyi visnyk NTUU “Kyivskiy politekhnichnyi instytut”*, no. 12, pp. 259–264 (in Ukrainian)

2. Zakusylo V., Havlovska, N., Kruk, S., Dzygovskiy, B. (2024). Upravlinnia konkurentnym potentsialom pidpriemstva v umovakh destabilizatsii zovnishnoho seredovyshcha [Managing enterprise competitive potential under external environment destabilization]. *Scientific journal Modeling the development of the economic systems*, no. 4, pp. 223–231 (in Ukrainian)

3. Zos-Kior M. V., Spivak S. I., Isai O. V., Lesiuk V. S. (2021). Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm upravlinnia potentsialom konkurentospromozhnogo pidpriemstva [Organizational and economic mechanism for managing the potential of a competitive enterprise]. *Visnyk ChNU im. B. Khmelnytskoho. Seriya “Ekonomichni nauky”*, no. 1, pp. 25–34 (in Ukrainian)

4. Kononenko Zh., Nabasov Yu. (2024). Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpriemstva [Organizational and economic mechanism for managing enterprise competitiveness]. *Innovatsiinyi potentsial ta pravove zabezpechennia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy: vyklyk hlobalnoho svitu: materialy VIII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* (Poltava, May 15–16, 2024). Poltava: Poltavskiy instytut ekonomiky i prava pp. 53–54 (in Ukrainian)

5. Kryvoviaziuk I. V. (2017). Ekonomichna diahnostyka: Navchalnyi posibnyk [Economic diagnostics: A textbook] (2nd ed.). Kyiv: Tsentр uchbovoi literatury, 456 p. (in Ukrainian)

6. Mokhnenko A. S., Antonov R. A. (2023). Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpriemstva [Organizational and economic mechanism for managing enterprise competitiveness]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky*, no. 49, pp. 25–29 (in Ukrainian)

7. Nyzhnyk O. V. (2017). Osoblyvosti formuvannia ta pidvyshchennia konkurentnoho potentsialu promyslovykh pidpriemstv u konteksti intehratsiinykh protsesiv funktsionuvannia [Peculiarities of formation and enhancement of industrial enterprises’ competitive potential in the context of integration processes]. *Visnyk KNUTD*, no. 5(115), 64–70 pp. (in Ukrainian)

8. Nyzhnyk O. V. (2018). Formuvannia ta pidvyshchennia konkurentnoho potentsialu v systemi ryzyk-menedzhmentu promyslovykh pidpriemstv [Formation and enhancement of competitive potential in the risk management system of industrial enterprises] (PhD dissertation, TNTU). Ternopil, 274 p. (in Ukrainian)

9. Palamarchuk O. M. (2017). Sutnist ta formuvannia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpriemstva [Essence and formation of the organizational and economic mechanism for managing enterprise competitiveness]. *Ekonomichnyi visnyk Universytetu*, no. 35(1), pp. 59–66 (in Ukrainian)

10. Potapiuk I. P., Pomaz Yu. V., Porovai I. V., Pushkar, A. S. (2019). Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm konkurentospromozhnosti pidpriemstva yak nevid’iemnyi element yii zabezpechennia [Organizational and economic mechanism of enterprise competitiveness as an integral element of its provision]. *Ekonomichnyi forum*, no. 1, pp. 114–119 (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 04.08.2025